L'ENTORN DE LES CIUTATS ÉS EL MILLOR EDUCADOR AMBIENTAL

Joandomènec Ros

El tombant de segle està sent testimoni d'una florida d'iniciatives i activitats municipals que, emmarcades dins de l'anomenada Agenda 21 o en plans estratègics similars, senten les bases i preparen els instruments polítics que hauran de permetre un desenvolupament econòmic respectuós amb el medi ambient. L'Agenda 21, sorgida ara fa una dècada de la Cimera de la Terra de Rio de Janeiro i que obliga els diferents estats que la van signar a desenvolupar-la als diferents nivells de les administracions (municipal, regional o autonòmica i estatal), té, entre d'altres, un mèrit evident. És el que posa de manifest les relacions entre una sèrie de temes socials, econòmics i polítics i la problemàtica ambiental, que sovint s'ha entès desvinculada d'aquells, com si només tingués connexions amb els residus que produïm i la natura més o menys alterada que ens envolta.

L'Agenda 21 és com una mena d'examen de consciència que han de fer les nostres administracions.

Entre aquests aspectes que, d'una o altra manera, estan relacionats amb la integritat de la biosfera i en com sobreexplotem els seus recursos i anorreem la seva biodiversitat, hi figuren la pobresa, els drets de la dona i l'infant, la transferència de tecnologia (no sempre respectuosa amb l'ambient) del Nord cap al Sud, la immigració des del Sud cap al Nord i altres aspectes que creuríem molt allunyats de la simple relació home-natura. Precisament, si alguns d'aquests aspectes socials, econòmics i polítics ens semblen tan aliens a la problemàtica ambiental és que no hem sabut lligar-los ni explicar-los ni a l'escola, ni a través dels mitjans de comunicació ni, el que és pitjor, a la universitat, que és d'on surten la major part de quadres, dirigents i aspirants a figurar en els *Who's who* de la vida.

L'Agenda 21 és com una mena d'examen de consciència que han de fer les nostres administracions, que obliga a analitzar la repercussió de totes i cadascuna de les seves activitats en la degradació i la contaminació ambiental i en l'exhauriment dels recursos naturals. Al mateix temps, aquesta tasca descriu els mecanismes institucionals, tecnològics, legals i financers necessaris per dur a terme les múltiples i variades (i sovint cares) actuacions necessàries per apai-

Recuperació d'entorns d'interès paisatgístic.

L'ENTORN DE LES CIUTATS ÉS EL MILLOR EDUCADOR AMBIENTAL

Joandomènec Ros

vagar els efectes d'aquestes maltempsades.

No és estrany que, en engegar la confecció de les esmentades agendes 21 locals, els municipis més conscienciats s'han començat a adonar del molt que resta per fer en sostenibilitat a casa nostra i, també, que els processos més complexos comencen per definir-los bé i per l'establiment de fites, de programes sectorials pensats per assolir-les i, en especial, per la voluntat i el finançament necessaris per arribar-hi. Tot d'un cop, els problemes no són abstrusos, mal definits i intractables, sinó complexíssims però descomposables en parts més abordables, algunes de les quals potser necessiten més voluntat que finançament.

El ciutadà s'adona que molt a prop de la seva primera residència hi ha també natura, que no cal anar-la a gaudir (i a degradar-la, ai las!) a la muntanya, el riu, la platja o el bosc a desenes o centenars de quilòmetres.

De tots els polifacètics aspectes que es podrien esmentar, m'abelleix considerar-ne breument només un: el coneixement de l'entorn immediat de les nostres ciutats, aquest gradient decreixent d'urbanització i creixent de retalls de natura més o menys intacta (generalment, menys) que a casa nostra s'estén sovint des dels centres urbans fins als límits dels municipis contigus. El ciutadà de Catalunya de començaments del segle XXI és un urbanita cinc dies a la setmana i un usuari de l'entorn rural, muntanyenc i litoral el cap de setmana; l'entorn urbà és el de la feina i els maldecaps, el de la segona residència és el de l'esbarjo i el descans. Volgudament, hem deixat de costat aquests cinturons periurbans, barreja de suburbis, erms i polígons industrials que voregen les nostres ciutats i clapegen la natura ofegada i escarransida de bona part del territori.

Alguns municipis, com és el cas de Molins de Rei, estan dedicant molts esforços a recuperar almenys part d'aquest entorn periurbà immediat, la degradació del qual sovint ve de lluny, la qual cosa vol dir que gairebé ens hem acostumat a veure'l en aquest estat d'empolsinament, raquitisme, agressió i trossejament. No puc fer altra cosa que aplaudir la iniciativa de retraçar senderes gairebé oblidades, netejar marges de rieres, recuperar aiguamolls (o crear-los de bell nou), replantar bosquets cremats o degradats, permetre el recreixement de cledes, capterreres i tanques vives, inventariar arbres monumentals i racons d'interès paisatgístic, fer dissabte de prats, platges, estanys i rierols.

Hi ha un resultat evident d'aquestes tasques de recuperació: la natura, agraïda com és, retorna aviat esponerosa i ens permet gaudir-ne, ara a quatre passes de casa. Però n'hi ha un altre que a mi m'interessa més: el ciutadà s'adona que molt a prop de la seva primera residència hi ha també natura, que no cal anar-la a gaudir (i a degradar-la, ai las!) a la muntanya, el riu, la platja o el bosc a desenes o centenars de quilòmetres de distància. I, ves per on, la natura allunyada és tinguda sovint per aliena, mentre que la que hi ha a tocar de casa nostra sol ser considerada pròpia i, per tant, ens l'estimem i la considerem digna de mantenir-la en bon estat de revista i de funcionament natural. És aquest un procés de retroacció, de reforçament, que haurà de portar a la llarga a reconquerir per la natura (i per a nosaltres, que en formem part) bona part del territori. Dit d'una altra manera, si per protegir la natura se l'ha d'estimar, i per estimar-la se l'ha de conèixer, recuperar els afores, els

És a partir d'aquest coneixement d'un entorn natural recuperat i estimat que serem capaços d'actuar per mantenir-ne la integritat.

DOSSIER

El medi natural

L'ENTORN DE LES CIUTATS ÉS EL MILLOR EDUCADOR AMBIENTAL

Joandomènec Ros

encontorns, les rodalies de les nostres ciutats i pobles és el camí més directe a aquesta estimació que ens permetrà, després, esbrinar-ne el funcionament i comprendre'n, encara que sigui parcialment, els envitricolls... i les amenaces.

I ja som al cap del carrer: és a partir d'aquest coneixement d'un entorn natural recuperat i estimat que serem capaços d'actuar per mantenir-ne la integritat. I que agafarem realment la consciència de la problemàtica ambiental a una escala superior, la del país, la de la biosfera sencera. La natura que envolta les nostres ciutats és, doncs, el millor educador ambiental de que disposa el ciutadà de Catalunya, i cal celebrar que els nostres municipis se n'hagin, finalment, adonat.

Molt a prop d casa nostra podem gaudir de la natura.